

Daniel Kitabı - Yüz Altmış Beşinci

Peyğəmbərlik Naxışının Açıqlanması: Böyük İsgəndərdən Müasir Romaya qədər

Jeff Pippenger

2024-03-29

İndi biz Makedoniyalı İsgəndərin qəfil ölümündən sonra baş vermiş tarixi nəzərdən keçirəcəyik; bu tarix 538-ci ili son vaxtına — 1798-ci ilə qədər təmsil edir.

O ayağa qalxanda onun səltənəti parçalanacaq və göylərin dörd küləyinə doğru bölünəcək; lakin onun nəslinə keçməyəcək, nə də onun hökmranlıq etdiyi iqtidara uyğun olacaq; çünki onun səltənəti kökündən qoparılacaq və onlardan başqalarına veriləcək. Cənub padşahı güclü olacaq, həmçinin onun sərkərdələrindən biri; o isə ondan daha güclü olacaq və hökmranlıq edəcək; onun hökmranlığı böyük bir hökmranlıq olacaq. İllərin sonunda onlar bir-biri ilə birləşəcəklər; çünki cənub padşahının qızı bir saziş bağlamaq üçün şimal padşahının yanına gələcək; lakin o, öz qolunun qüvvəsini saxlamayacaq; nə o dayanacaq, nə də onun qolu; amma o da, onu gətirənlər də, onu doğan da, bu zamanlarda onu möhkəmləndirən də təslim ediləcək. Lakin onun köklərinin bir budağından biri onun yerində qalxacaq; o, bir qoşunla gələcək, şimal padşahının qalasına girəcək, onlara qarşı hərəkət edəcək və üstün gələcək. Onların allahlarını, knyazlarını, gümüşdən və qızıldan olan qiymətli qablarını da əsir aparıb Misirə gətirəcək; və o, şimal padşahından daha çox illər davam edəcək. Beləliklə, cənub padşahı öz padşahlığına girəcək və öz torpağına qayıdacaq. Daniel 11:4–9.

Nəhayət, Böyük İsgəndərin padşahlığı parçalandıqdan sonra, keçmiş padşahlıq üzərində nəzarət uğrunda mübarizə aparənlər iki əsas padşahlığa çevrildilər. Bunlardan biri İsgəndərin keçmiş imperiyasının cənubuna, digəri isə şimalına nəzarət edirdi. Həmin andan etibarən peyğəmbərlik nəqlində onlar sadəcə cənub padşahı və şimal padşahı kimi tanınırlar. Dünya hökmranlığı uğrunda mübarizə elə bir mərhələyə çatdıqda ki, artıq yalnız şimal padşahı ilə cənub padşahı arasında təsvir olunur, bu iki padşahlığın rəmzləri bütün fəsil boyu davam edir.

Beşinci ayədə cənub padşahı möhkəmlənir və o qüvvətlidir, lakin şimal padşahı da qüvvətlidir və onun padşahlığı daha böyükdür. Sonra altıncı ayədə cənub padşahı şimal padşahlığı ilə ittifaq təklif edir. Sülh müqaviləsi cənub padşahının öz qızını şimal padşahına verməsi ilə möhkəmləndirilir ki, şimal padşahı onunla evlənsin və ittifaqlarını ailə bağı ilə təsdiq etsin. Şimal padşahı buna razı oldu, öz arvadını kənara qoydu və cənubdan olan şahzadə ilə evləndi, beləliklə ittifaq başlanmış oldu.

Nəhayət, cənub şahzadəsi bir oğlan uşağı dünyaya gətirir, lakin sonda şimal padşahı yeni arvadından bezir, birinci arvadı ilə etdiyi kimi onu da kənara qoyur və ilk arvadını geri alır; amma ilkin arvad bərpa olunan kimi və fürsət əldə edən kimi, şimal padşahını, onun cənublu gəlinini, onun uşağını və bütün Misir müşayiətini öldürür. İlkin arvadın cənub şahzadəsini və onun uşağını öldürməsi cənub şahzadəsinin ailəsini qəzəbləndirir və onun qardaşlarından biri ordu qaldırır şimal səltənətinə hücum edir.

Cənub ordusu şimal padşahına qalib gəlir, və şimal padşahını, onun cənublu gəlini ilə övladını öldürmüş ilk arvad sonradan edam edilir. Əsl arvadın oğlu, atası öldükdən sonra şimalın hökmran padşahı olaraq taxta çıxarılmışdısa da, cənub padşahı tərəfindən ələ keçirilir və əvvəlki döyüşlərdə şimal səltənətinin cənub səltənətindən apardığı bəzi Misir əşyaları və bütllərlə birlikdə Misirə geri aparılır. Misirdə olarkən əsir alınmış şimal padşahı atdan yıxılır və ölür. Uriah Smith bu tarixi belə müəyyən edir.

“6-CI AYƏ. Və illərin sonunda onlar bir-biri ilə birləşəcəklər; çünki cənub padşahının qızı razılıq əldə etmək üçün şimal padşahının yanına gələcək; lakin o, qolun qüdrətini saxlamayacaq; nə o dayanacaq, nə də onun qolu; əksinə, o da, onu gətirənlər də, onu doğan da, bu vaxtlarda onu qüvvətləndirən də təslim ediləcək.”

Misir və Suriya padşahları arasında tez-tez müharibələr olurdu. Bu, xüsusilə Misirin ikinci padşahı Ptolemey Filadelf və Suriyanın üçüncü padşahı Antiox Teos dövründə belə idi. Nəhayət onlar bu şərtlə sülh bağlamağa razılaşırdılar ki, Antiox Teos əvvəlki arvadı Laodikanı və ondan olan iki oğlunu kənarlaşdırsın və Ptolemey Filadelfin qızı Berenike ilə evlənsin. Buna uyğun olaraq Ptolemey qızını böyük bir cehizlə birlikdə Antioxa gətirdi.

“Lakin o, qolun qüdrətini saxlamayacaq;” yəni, onun Antiox ilə olan nüfuzunu və qüdrətini. Hadisə də belə oldu; çünki az sonra, bir məhəbbət coşğunluğu anında, Antiox əvvəlki arvadı Laodike və onun övladlarını yenidən saraya qaytardı. Sonra peyğəmbərlik deyir: ‘Nə o [Antiox] dayanacaq, nə də onun qolu,’ yaxud nəslə. Laodike yenidən lütfə və hakimiyyətə qaytarıldıqdan sonra qorxdı ki, Antiox xasiyyətinin dəyişkənliyi ucbatından onu yenidən rüsvay edərsə və Berenikanı geri çağırırsa; və belə bir ehtimala qarşı onun ölümündən başqa heç nəyin təsirli bir təminat olmayacağını düşünərək, az sonra onu zəhərlətdi. Həmçinin Berenikadan olan nəslə də padşahlıqda onun yerinə keçmədi; çünki Laodike işləri elə idarə etdi ki, taxtı böyük oğlu Seleukos Kallinik üçün təmin etdi.”

“Lakin belə pislik, peyğəmbərliyin daha sonra qabaqcadan bildirdiyi və sonrakı tarixin də sübut etdiyi kimi, uzun müddət cəzasız qala bilməzdi.

“7-ci ayə. Lakin onun köklərinin bir budağından biri onun yerinə qalxacaq; o, bir ordu ilə gələcək, şimal padşahının qalasına girəcək, onlara qarşı hərəkət edəcək və üstün gələcəkdir. 8. Həmçinin onların allahlarını, başçıları ilə birlikdə, gümüşdən və qızıldan olan qiymətli qabları ilə birgə Misirə əsir aparacaq; və o, şimal padşahından daha çox illər yaşayacaqdır. 9. Beləcə cənub padşahı öz padşahlığına gələcək və öz ölkəsinə qayıdacaqdır.”

“Berenike ilə eyni kökdən olan bu budaq onun qardaşı Ptolemey Eyergət idi. O, Misir padşahlığında atası Ptolemey Filadelfin yerinə keçər-keçməz, bacısı Berenikenin ölümünün qisasını almaq alovu ilə nəhəng bir ordu topladı və şimal padşahının, yəni anası Laodikə ilə birlikdə Suriyada hökmranlıq edən Seleuk Kallinikin ərazisinə hücum etdi. Və onlara qarşı üstün gəldi, hətta Suriyanı, Kilikiyanı, Fəratın o tayındakı yuxarı bölgələri və demək olar ki, bütün Asiyayı fəth etdi. Lakin Misirdə onun vətənə qayıtmasını tələb edən bir iğtişanın baş qaldırdığını eşidərək, Seleukun padşahlığını taladı, qırx min talant gümüş, qiymətli qablar və allahların iki min beş yüz təsvirini götürdü. Bunların arasında Kambizin əvvəllər Misirdən götürüb İrana aparmış olduğu təsvirlər də var idi. Büt-pərəstliyə tamamilə aludə olan misirlilər,

o, uzun illərdən sonra onların əsir düşmüş allahlarını beləliklə geri qaytardığı üçün, bir nəzakət nişanəsi olaraq Ptolemeyə Eyergət, yaxud Xeyirxah titulu verildər.”

“Bu, yepiskop Nyutonun fikrincə, Yeromun qədim tarixçilərdən çıxardığı rəvayətdir; lakin o deyir ki, hələ də mövcud olan müəlliflər var ki, həmin təfərrüatların bir neçəsini təsdiqləyirlər. Appian bizə xəbər verir ki, Laodike Antioxu öldürdükdən, sonra isə həm Berenikanı, həm də onun uşağını qətlə yetirdikdən sonra, bu qətlərin qisasını almaq üçün Filadelfin oğlu Ptolemey Suriyaya hücum etdi, Laodikenin öldürdüyü və Babilə qədər irəlilədi. Polibidən öyrənirik ki, Euerget ləqəbli Ptolemey bacısı Berenikaya qarşı edilən qəddar rəftardan son dərəcə qəzəblənərək ordu ilə Suriyaya yürüş etdi və Misir padşahlarının qarnizonları tərəfindən sonrakı bir neçə il ərzində saxlanılan Selevkiya şəhərini aldı. Beləliklə, o, şimal padşahının qalasına daxil oldu. Polyenus təsdiq edir ki, Ptolemey heç bir müharibə və ya döyüş olmadan Tavr dağından Hindistana qədər bütün ölkəyə sahib oldu; lakin bunu səhvən oğula deyil, ataya aid edir. Yustin bəyan edir ki, əgər Ptolemey daxili bir qiyam səbəbilə Misirə geri çağırılmasaydı, Selevkin bütün padşahlığına sahib olardı. Beləliklə, cənub padşahı şimal padşahının hakimiyyətinə daxil oldu və peyğəmbərin qabaqcadan xəbər verdiyi kimi, öz torpağına qayıtdı. O həmçinin şimal padşahından daha çox il yaşadı; çünki Selevk Kallinik sürgündə, atından yıxılaraq öldü; Ptolemey Euerget isə ondan dörd və ya beş il artıq yaşadı.”
Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 250–252.

Romanın və buna görə də şimal padşahının peyğəmbərlik xarakterik cəhətlərindən biri budur ki, taxt üzərində bərqərar olmaq üçün üç coğrafi maneə fəth edilməlidir. İsgəndərin parçalanmış padşahlığının sonrakı dövründə ilk şimal padşahı, miladdan əvvəl 316 ilə 312-ci illər arasında qısa bir müddət Ptolemeyə (cənub padşahına) sərkərdə kimi xidmət etmiş Seleuk Nikator vasitəsilə bərqərar edildi. Beşinci ayə bu həqiqətə belə dedikdə toxunur: “Və cənub padşahı qüvvətli olacaq, həm də onun sərkərdələrindən biri; və o, ondan daha qüvvətli olacaq.” Ptolemey cənub padşahı idi və onun bir sərkərdəsi (onun sərkərdələrindən biri) var idi ki, Ptolemeydən daha qüvvətli olmağa təyin edilmişdi; beşinci ayənin son ifadəsi isə belə deyir: “və hökmranlıq edəcək; onun hökmranlığı böyük bir hökmranlıq olacaq.” Ptolemeyin sərkərdəsi Seleuk ilk şimal padşahı olacaqdı. Lakin Seleukun şimal padşahı olması üçün o, cənub padşahından ayrılmalı, bundan sonra isə üç coğrafi bölgəni fəth etməli idi.

Selevkinin fəth etdiyi ilk bölgə e.ə. 301-ci ildə Şərq oldu. O, sonra e.ə. 286-cı ildə Qərbi (Kassandrin varisinin əlində olan ərazini) fəth etdi və daha sonra e.ə. 281-ci ildə Lisimaxı məğlub edərək üçüncü ərazisini — Şimalı — ələ keçirdi. Şimal padşahı e.ə. 281-ci ildə taxtda təsbit olundu.

Sonradan cənub padşahı ilə bağlanan sülh müqaviləsi e.ə. 252-ci ildə baş verdi. Altı il sonra, e.ə. 246-cı ildə, Berenika (cənub şahzadəsi), onun oğlu və bütün müşayiətçiləri ölümə məhkum edildi. Bundan sonra cənub padşahı Laodikenin oğlu Selevk Kallinikusu əsir aldı və onu özü ilə birlikdə Misirə apardı; o da orada atdan yıxılaraq öldü. Şimalın birinci padşahının hakimiyyəti e.ə. 281-ci ildən e.ə. 246-cı ilədək davam etmişdir ki, bu da otuz beş ilə bərabərdir.

On birinci fəsildə şimalın ilk padşahı taxt üzərində möhkəmlənmək üçün üç coğrafi maneəni fəth etdi. Bütpərəst Roma da taxt üzərində möhkəmlənmək üçün üç coğrafi maneəni fəth etdi [bax

Daniel 8:9] və Papalıq Romanı da taxt üzərində möhkəmlənmək üçün üç coğrafi maneəni fəth etdi [bax Daniel 7:20]. Müasir Roma da taxt üzərində möhkəmlənmək üçün üç coğrafi maneəni fəth edir [bax Daniel 11:40–43].

Bir dəfə taxt üzərində bərqərar olduqdan sonra, şimalın birinci padşahı otuz beş il hökmranlıq etdi. Bir dəfə taxt üzərində bərqərar olduqdan sonra, bütpərəst Roma bir “zaman” ərzində (üç yüz altmış il) hökmranlıq etdi. Bir dəfə taxt üzərində bərqərar olduqdan sonra, papalıq Romanı “bir zaman, zamanlar və zamanın yarısı” ərzində (min iki yüz altmış il) hökmranlıq etdi. Bir dəfə taxt üzərində bərqərar olduqdan sonra, müasir Roma simvolik qırx iki ay (həmçinin “bir saat” kimi qeyd olunur) hökmranlıq edəcək.

Bacı Vayt bizə bildirir ki, “Daniel kitabının on birinci fəslində qeyd olunan tarixin çoxu təkrar olunacaqdır.” Sonra o, otuz birinci ayədən otuz altıncı ayəyədək olan ayələri sitat gətirir və deyir: “bu sözlərdə təsvir olunanlara bənzər səhnələr baş verəcəkdir.” Həmin ayələrdə papalıq Romanı (viranəlik gətirən iyrənclik) 538-ci ildə taxta “qoyulur”, sonra isə ilk “qəzəb” 1798-ci ildə başa çatana qədər Allahın xalqını “çox günlər” (min iki yüz altmış il) təqib edir. Otuz birinci ayədən otuz altıncı ayəyədək olan ayələrin tarixi on birinci fəslin son altı ayəsində təkrar olunur, lakin bu tarix həm də beşinci ayədən doqquzuncu ayəyədək olan ayələrdə kamil surətdə timsallaşdırılmışdır.

Seleukusun e.ə. 281-ci ildə şimal padşahı kimi taxta çıxması 538-ci ilə uyğun gəlir. Hər ikisi, üç coğrafi maneənin fəth edilməsinin başa çatmasında şimal padşahının taxta çıxmasını təmsil edir. Papalığın hakimiyyət dövrü bir neçə şəkildə ifadə olunur: min iki yüz altmış gün, qırx iki ay, bir zaman, zamanlar və zamanın yarısı, bir müddət və üç il yarım. Seleukusun hakimiyyəti otuz beş il davam etdi və otuz beşin onda biri, yaxud onda bir hissəsi, üç il yarım. Otuz beş ilin onda biri həmçinin “üç nöqtə beş” (3.5) il kimi də ifadə olunur. “Üç il yarım” papalığın hakimiyyət dövrünün rəmzidir.

Papalıq 1798-ci ildə ölümçül yarasını aldı; cənub padşahı olan Napoleon Bonapart (“uğurlu oğul” mənasını verir) papanı əsir götürmək üçün öz generalını göndərdi. Bir il sonra, 1799-cu ildə papa sürgündə öldü; necə ki, cənub padşahı tərəfindən əsir aparılmış şimalın birinci padşahı da eləcə ölmüşdü. Selevk Kallinik Misirdə əsir olarkən atdan yıxılaraq öldü. Papa vəhşinin üzərinə minən şəxs idi. Vəhşi, papanın öz şeytani əməllərini həyata keçirmək üçün istifadə etdiyi siyasi sistemi təmsil edirdi. Həmin vəhşi 1798-ci ildə öldürüldü, vəhşinin üzərinə minmiş və onun üzərində hökm sürmüş papa isə bir il sonra öldü. Selevk Kallinik atdan — mindiyi vəhşidən — yıxılaraq öldü. 1798 və 1799-cu illərdə papalığın əsir alınması şimalın birinci padşahının əsir alınması ilə tam şəkildə əvvəlcədən təsvir olunmuşdu.

Cənub padşahının qəzəbini şimal padşahının üzərinə gətirən şey, Berenikenin (cənublu gəlinin) kənara qoyulması və sonradan Laodikenin əli ilə öldürülməsi ilə təmsil olunan pozulmuş sülh müqaviləsi idi. Napoleon 1797-ci ildə İnqilabçı Fransa ilə papalıq dövlətləri arasında bir sülh müqaviləsi bağlamışdı. Müqavilə İtaliyanın Ankona bölgəsində, müqavilənin imzalandığı Tolentino şəhərinin adı ilə adlandırılmışdı. O, Fransa papanı əsir götürdükdə, rəsmi olaraq 1798-ci ilin fevralında sona çatdı. Müqavilənin ləğv edilməsinin səbəbi Fransanın öz İnqilabını yaymaq

cəhdi idi.

Napoleonun generalı Dyufon 1797-ci ildə o dövrdə Fransa'nın hakim hökuməti olan Direktoriyanın göndərdiyi fransız ekspedisiya qüvvələrinin tərkibində Romada idi. General Dyufonun Romada olmasını da əhatə edən Fransa'nın İtaliyaya ekspedisiyasının məqsədi, İtaliya yarımadasında fransız inqilabçı qüvvələri tərəfindən yaradılmış, qısaömürlü asılı dövlət olan Roma Respublikasını dəstəkləmək idi. Fransızlar bu dövrdə Avropa boyunca inqilabi hərəkatları dəstəkləməkdə və inqilabi idealları yaymaqda fəal iştirak edirdilər. İtaliyada onlar monarxiyaları devirməyə və Fransa Respublikasının nümunəsi əsasında respublikalar qurmağa çalışırdılar.

Duphotun Romadakı varlığı və hərəkatları mühafizəkar qruplaşmaların, o cümlədən Papa Dövlətlərinin tərəfdarları və yerli aristokratların müxalifətinə səbəb oldu. 1797-ci ilin dekabrında fransız qoşunları ilə Papa Dövlətlərinin tərəfdarları arasında baş verən toqquşma zamanı general Duphot qətlə yetirildi və beləliklə, növbəti il Napoleonun Papa əsir almaq üçün general Berthierə göndərməsi üçün bəhanə yaranmış oldu. Cənub və şimal padşahları arasında pozulmuş sülh müqaviləsi hər iki tarixdə şimal padşahının cənub padşahı tərəfindən əsir alınması üçün səbəb təşkil etdi.

Səkkizinci ayədə deyilir: “həmçinin onların allahlarını, hökmdarları ilə birlikdə, gümüşdən və qızıldan olan qiymətli qabları ilə birlikdə əsir aparıb Misirə aparacaq.” Ptolemey bu ayənin yerinə yetməsi olaraq Misirə qayıtdıqda, misirlilər ona “Euergetes” (Xeyirxah) titulu verildilər; bu, şimal padşahı tərəfindən onlardan əvvəllər alınmış bütllərini və əşyalarını geri qaytarması münasibətilə ona edilən bir ehtiram idi. 1798-ci ildə fransızlar tərəfindən Romanın talan edilməsi baş verdi. Təkcə bir gün ərzində, tarixçilərin qeydinə görə, güclü hərbi mühafizə altında, atların çəkdiyi beş yüz nəqliyyat vasitəsinin şəhəri tərk etdiyi görüldü.

Yürüşdə Fransa tərəfindən pozulmuş Tolentino sülh müqaviləsinə uyğun olaraq mənimsənilən sayısız-hesabsız qədim heykəltəraşlıq nümunələri və İntibah dövrü rəsmləri var idi. Həmin sənət əsərlərinə Laokoon qrupu, Belveder Apollonu, Ölən Qall, Kupidon və Psixeya, Naksosda Ariadna, Medici Venerası, Tiber və Nilin nəhəng fiqurları; Rafaelin qobelenləri və rəsmləri, o cümlədən “Transfiguration”, “Madonna di Foligno”, “Madonna della Sedia”, Tisianın “Santa Conversazione” əsəri; və bir çox başqa əsərlər daxil idi. Yalnız bir neçə il sonra, 1807-ci ildə açılmış Luvrdakı Musee Napoleonian-da bu oğurlanmış xəzinələr nümayiş etdirildi. Ptolemey misirlilərin xəzinələrini geri qaytardığına görə şərəfləndirildiyi kimi, Romadan aparılmış xəzinələr də muzeyin Napoleonun adını daşıyan hissəsində yerləşdirildi.

Beşinci ayədən doqquzuncu ayəyə qədər olan ayələr 538-ci ildə başlayıb 1798 və 1799-cu illərdə başa çatan tarixlə mükəmməl bir paralellik təşkil edir. Onlar otuz birinci ayədən otuz altıncı ayəyə qədər olan ayələrlə uyğunluq təşkil edir; bu isə fəslin son altı ayəsində təmsil olunur və müasir Romanın üç maneəni fəth edərək son gücləndirilməsini, nəhayət isə ona kömək edən heç kəs olmadan öz sonuna çatmasını təsvir edir. Sonra onuncu ayə 1989-cu ilin tarixinə müraciət edir.

Lakin onun oğulları coşdurulacaq və çoxlu böyük qoşunlar toplayacaqlar; onlardan biri mütləq gəlib daşacaq və keçib gedəcək; sonra isə geri qayıdıb öz qalasına qədər coşdurulacaq. Daniel 11:10.

Onuncu ayənin tarixi yerinə yetməsi 1989-cu ili təcəssüm etdirir; həmin vaxt papalıq Ronald Reyqanla gizli ittifaq içində Sovet İttifaqını “daşaraq keçdi” və “oradan ötüb keçdi”, Perestroykanın ardınca Sovet İttifaqı (SSRİ) dağıldıqca, yalnız onun qalasını (Rusiya) geridə qoydu.

Və axır zamanda cənub padşahı ona qarşı hücumla keçəcək; şimal padşahı isə cəng arabaları, atlılar və çoxlu gəmilərlə qasırğa kimi onun üzərinə gələcək; o da ölkələrə girəcək, sel kimi yayılıb keçəcək. Daniel 11:40.

Onuncu ayənin tarixi, e.ə. 246-cı ildə cənub padşahının şimal padşahını məğlub etməsinə qarşı bir əvəzçıxmanı ifadə edir və 1798-ci ildə cənub padşahının şimal padşahını məğlub etməsinə qarşı bir əvəzçıxmanı tipoloji olaraq göstərir. Qırxıncı ayə 1798-ci ildə son zamanla başladı; həmin vaxt cənub padşahı (ateist Fransa) şimal padşahına (papalıq hakimiyyətinə) ölümcül yara endirdi və bu, 1989-cu ildə son zamanda Sovet İttifaqının süqutu ilə yerinə yetdi. 1798-ci ildəki son zaman qırxıncı ayədə belə bir ifadə ilə təqdim olunur: “Və son zamanda cənub padşahı ona qarşı itələyəcək.” Ayənin son hissəsini ayıran “iki nöqtə” (:) növbəti “son zaman”ı — 1989-cu ili — göstərir. “Və şimal padşahı ona qarşı qasırğa kimi, döyüş arabaları ilə, süvarilərlə və çoxlu gəmilərlə gələcək; ölkələrə girəcək, daşacaq və keçib gedəcək.”

Biz bu araşdırmanı növbəti məqalədə davam etdirəcəyik.

“Fəaliyyət səhnəsinə çıxmış hər bir millətə yer üzündə öz yerini tutmağa izin verilmişdir ki, onun ‘Nəzarətçi və Müqəddəs Olan’ın məqsədini yerinə yetirib-yetirməyəcəyi görünsün. Peyğəmbərlik dünyanın böyük imperiyalarının—Babilin, Midiya-Farsın, Yunanıstanın və Romanın—yüksəlişini və süqutunu izləyib göstərmişdir. Bunların hər biri ilə, daha az qüdrətli millətlərdə olduğu kimi, tarix özünü təkrarlamışdır. Hər birinin sınaq dövrü olmuş, hər biri uğursuzluğa düşmüş, şöhrəti solmuş, qüdrəti əlindən getmiş və onun yerini başqası tutmuşdur....”

“Müqəddəs Yazıların səhifələrində aydın şəkildə göstərildiyi kimi, millətlərin yüksəlişi və süqutundan onlar yalnız zahiri və dünyəvi şöhrətin nə qədər dəyərsiz olduğunu öyrənməlidirlər. Babil, bütün qüdrəti və əzəməti ilə, bizim dünyanın o vaxtdan bəri bir daha görmədiyi qüdrət və əzəmətlə,—o dövrün insanlarına bu qədər sabit və davamlı görünən qüdrət və əzəmətlə,—necə də tamamilə yox olub getmişdir! “Otun çiçəyi” kimi məhv olub. Allahı öz təməli etməyən hər şey belə məhv olur. Yalnız Onun məqsədi ilə bağlı olan və Onun xarakterini ifadə edən şey davam edə bilər. Onun prinsipləri dünyamızın tanıdığı yeganə sarsılmaz şeylərdir.” Education, 177, 184.